

MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN

*„Magyar Tudományosság Külföldön”
MTA Elnöki Bizottság
Budapest
1997.*

*Magyar Tudományosság
Külföldön*

„Magyar Tudományosság Külföldön”

MTA Elnöki Bizottság

Budapest

1997

*A „Magyarország az ezredfordulón”
stratégiai kutatási programok keretében megjelent kiadvány*

Szerkesztette: Berényi Dénes

Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia
„Magyar Tudományosság Külföldön”

Elnöki Bizottsága

Felölős kiadó:

Berényi Dénes

1. Egyetemes és nemzeti célok a tudománypolitikában

Nemzeti tudománypolitikának hívjuk az a tudománypolitikai irányzatot, amelynek célja a nemzeti tudomány- és műveltségpolitika megvalósítása. A tudománypolitikai irányzatok között a legelterjedtebb a nemzeti tudománypolitika, amely a tudomány- és műveltségpolitika megvalósítását tűzi ki célul. A tudománypolitikai irányzatok között a legelterjedtebb a nemzeti tudománypolitika, amely a tudomány- és műveltségpolitika megvalósítását tűzi ki célul.

Egyetemes és nemzeti célok a tudománypolitikában

Az egyetemes tudománypolitikai célok a tudomány- és műveltségpolitika megvalósítását tűzik ki célul. A tudománypolitikai irányzatok között a legelterjedtebb a nemzeti tudománypolitika, amely a tudomány- és műveltségpolitika megvalósítását tűzi ki célul. A tudománypolitikai irányzatok között a legelterjedtebb a nemzeti tudománypolitika, amely a tudomány- és műveltségpolitika megvalósítását tűzi ki célul.

1.1. Nemzeti tudománypolitika

A nemzeti tudománypolitika a tudomány- és műveltségpolitika megvalósítását tűzi ki célul. A tudománypolitikai irányzatok között a legelterjedtebb a nemzeti tudománypolitika, amely a tudomány- és műveltségpolitika megvalósítását tűzi ki célul. A tudománypolitikai irányzatok között a legelterjedtebb a nemzeti tudománypolitika, amely a tudomány- és műveltségpolitika megvalósítását tűzi ki célul.

1. Egyetemes és nemzeti célok a tudománypolitikában

Nemzeti tudomány nincs, de a tudománynak igenis van nemzeti funkciója – mondogatom sok éve. Visszatérve eleink, mindenekelőtt Eötvös József fejtegetéseire tudomány és nemzet viszonyáról. Kiegészítve az évszázaddal előbbi nézeteket. Újrafogalmazva a nemzet és tudomány viszonyát a 20. századi tapasztalatok alapján. Melyet, a század tudományos nagyüzemének kiterjedt intézményeit, eleink még nem láthattak.

1.1. Anyanyelvi kultúra – tudomány

Az egyes tudományágazatok, sőt diszciplínák kialakították saját fogalmi világukat, szaknyelvezetüket, az egyetemes kutatási alapelvek fogalmi kereteit. Ha ezek a fogalmak nem jelennek meg az egyes anyanyelvekben, akkor az anyanyelvi felső és közép szintű oktatás nem tartható világszínvonalon. Vagyis a kis anyanyelvű kultúrában született gyermekek nem lesznek versenyképesek a jövő század világméretekre szélesedett termelési és kulturális versenyében. A tudósok szakmájuk lingua frankáján értenek, előadnak, ezzel is biztosítva a tudományos megismerés egyetemességét. De ők egyben anyanyelvünk modernizálói is: karbantartják, világszínvonalra segítik a tudományos anyanyelvet. Vagyis a tudomány betölti nemzeti funkciót.

1.2. Helyi társadalom – tudomány

Tovább. A tudomány ma már intézmények összessége is. Tanszékek, intézmények, tudományos társaságok biztosítják részben a tudósok szellemi érdekközösségnek kifejlődését, a műhelyt, az eszmecsere fórumait, a tudományos gondolatok cseréjét. De részben ezen intézmények biztosítják a világ minden sarkában a tudományos gondolkodás jelenlétét. A *társadalomban* a tudás karbantartói ezek az intézmények. Íme a tudomány másik nemzeti funkciója. A helyi

társadalom – az ipar, mezőgazdaság, szolgáltatás, igazgatás, oktatás – anyanyelven beszél, érintkezik. A helyi, nemzeti anyanyelvű társadalom működésének biztosítója a tudomány. A maga gondolkodásnak egyetemességét jeleníti meg a mindennapok kultúrájában.

1.3. Nemzeti tematika

Tovább. A tudományok egy része a maga módszertani, gondolkodási egyetemessége alapján a lokális környezetet, a lokális anyagi-szellemi kultúrát kutatja. A Kárpát-medence ásványi-földtani, vízrajzi, időjárási viszonyait, növény-, állat- és embertakaróját, az itt lakó emberi társadalom szellemi szükségét, jelen problémáit kutatni elsősorban az itt élő tudósok feladata. Ezen kutatásokra és az abból származó következtetésekre a helyi társadalomnak napi-anyagi szüksége van, azok nélkül nem működne. Vannak tehát olyan diszciplínák, amelyekben belül a *helyi tematikák* kiemelt jelentőséggel bírnak. De a tudomány egyetemessége is megkívánja ezen *“nemzeti-lokális” tematikájú* diszciplínák színvonalas jelenlétét. Egyes diszciplínákban ugyanis a összehasonlítás, és így az általános érvényű következtetések elszegényednének, ha nem biztosítanánk e lokális-nemzeti kutatások világszínű működését.

Az általános nyelvészet mit sem ér, ha nem támaszkodik az egyes anyanyelvek, az egyetemes történelem vagy összehasonlító irodalomtudomány a nemzeti történelmek, irodalmak színvonalas kutatásaira. De ugyanez mondható el a földtan, a növény- és állatvilág kutatóira is. (Mint ahogy a nemzeti-lokális tematikájú és célú kutatások mit sem érnek, ha nem a világszintű összehasonlítások közé illeszti a maga – azaz nemzeti – szállásterületének, társadalmának sajátosságait.)

1.4. Egy nemzet hét államban

A tudomány ezen nemzeti kötődésének alapelvét tartotta szem előtt a mi generációnk, amikor kezdő kutató korától mindig is élénken érdeklődött a szomszédos országok magyarságának és a világban szétszórtan élő magyar kutatók eredményei iránt. A szovjet rendszer,

a világrendszer-szintű elzárkózás idején azután különös jelentősége volt e kapcsolatoknak: a nemzetközi szakmai újításokat is közvetítették számunkra a külföldön élő magyar tudósok. Segítettek integrálódni a nemzetközi tudományosságba. A határokon túli kisebbségben élők pedig segítették bennünk a nemzeti összetartozás-tudatot. Köszönet mindnyájuknak.

A tudománynak részt kell vennie a nemzeti szállásterületről, a helyi társadalomról kialakított felfogás, a tudományos anyanyelv, a helyi tudományos intézmények világszinten tartásában. Ez az alapelv vezetett, amikor akadémiai elnökké választásom utáni első napokban önálló elnöki bizottságot küldtem ki, amelynek feladata a külföldön élő magyar tudósok és hazai *tudományos intézményeink kapcsolatának intézményes biztosítása*.

1.5. Elnöki Bizottság

Az 1996. június 28-i, általam vezetett első elnökségi ülés nemcsak jóváhagyta az elnök erre vonatkozó javaslatát, de meg is hívta ez alkalomból Benkő Samu külső tagot akkori összejövetelére. A bizottság feladatait is rögzítettük. Valójában még tavaly márciusban, elnökké választásom előtt tettem erre előterjesztést, amikor a Határokon Túli Tudományos Bizottság még csak a Külügyi Bizottság egyik albizottságaként tevékenykedett, költségvetési pénzeszközök nélkül.

Az új bizottság első feladata – mondtuk az elmúlt évben – *“a határokon túli magyar tudósokkal és tudományos intézményekkel a rendszeres kapcsolattartás szervezetnek kiépítése”*. Alapozva az Akadémián kialakult eddigi kezdeményekre.

1.6. Kultúrnemzet

A bizottság működésének irányelveit az elmúlt évben lezajlott eszmecseréken tisztáztuk. Még a '80-as évek szakmai világtalálkozóin – először 1986-ban, éppen a történész találkozón – fogalmaztuk meg: *mi a kultúrnemzet elvének alapján állunk*. Az állampolgárság és a

nemzethez tartozás *nem esik feltétlenül egybe*. Különösen nem Közép-Európában, ahol a nemzeti szállásterület és a területi-igazgatási egység, az állam határai *sohasem fedték egymást*. Vegyük tudomásul mindnyájan, kik e térségben élünk: *lehetünk egyszerre hűséges és hasznos adófizető polgárai államunknak és ugyanakkor tagjai egy többségében a szomszédos államok területein, illetve a világban szétszórva élő nemzetnek*. Magyarok, románok, délszlávok, németek, szlovákok, cigányok, zsidók. Mi azt szeretnénk, ha a jövőendő Európája megtartaná etnikai-vallási, általában kisközösségi sokszínűségét. Ezért a nemzeti közösségek és a nemzeti közösséget egyben tartó tudati rendszerek modernizálásának a hívei vagyunk. *Új európai nemzettudatra van szükség* a chip-korszak kibontakozásakor – mondtuk. A nemzet mindinkább kulturális közösséggé válik, amely nem feltétlenül azonos az állampolgárok közösségével. *És mi tartja meg e kulturális közösséget?* A válasz: a kulturális-tudományos szervezetek és az azt működtető értelmiség.

1.7. A nemzet: megvallás, vállalás

Az állam törvényhozó testületei és végrehajtó szervei az államhatáron belül élő polgárok szervezetei. De az állam *köteles* gondoskodni arról, hogy mind a területén élő kisebbségi nemzetek, mind a többségi nemzet határokon túl élő részei *kiélhessék kultúrnemzeti igényeiket*. Az anyanyelv teljes körű használata, a teljes anyanyelvi oktatási képzés biztosítása (nem feltétlenül az anyaországban), a társulati-egyleti, szakma-tudományos szervezkedés szabadsága. Ezek voltak azok az alapelvek, amelyek ilyen témájú konferenciákon, beszélgetéseinken, cikkeinkben kikristályosodtak (1991-1992). A nemzethez tartozás megvallás és *nem származás, születés kérdése* – mondtuk, amikor megjelentek az új demokráciákban a kirekesztő radikális ideológiák (1992). Nem az a jó magyar, aki annak született, hanem az, aki tesz e közösség fennmaradásáért, építéséért. Mi azokat támogattuk és kívánjuk támogatni – mondtuk –, akik tesznek valamit – önművelésükkel is – a magyar anyanyelvű kultúra fennmaradásáért. A műszaki, természettudományos, humántudományos irodalmi nyelv

továbbműveléséért. *Ezért, és nem származásuk miatt támogatjuk őket.* És azért kapnak ösztöndíjakat a magyarországi adófizetők pénzéből, *hogy a határokon túl legyenek a magyar nyelvű kultúra ápolói.* (Ezért támogatjuk azon nem magyar származású kollégáinkat is, akik a magyar föld kincseivel, természeti körülményeivel vagy a magyar kultúrával foglalkoznak.) A kulturális-tudományos intézeteknek kiemelt szerepe van a kultúrnemzeti lét fenntartásában és formálásában. Míg a kormány, a törvényhozás a magyarországi választópolgárok intézménye, addig az *Akadémia a határainktól független nemzet intézménye* – mondtuk ez évben, az új vezetőség megválasztását követő napokban.

1.8. Kezdetek: 1989

A Magyar Tudományos Akadémia *megtette az első lépéseket* 1989-90-ben. Létrehozta a “külső tag” intézményét a külföldön élő magyar tudósok integrálására. (Elkészültek az első kataszterek a határokon túli, nem akadémikus tudósokról és szervezeteikről.) Most folytatjuk e téren a megkezdett tevékenységet. Először az MTA 104 külső, ill. tiszteleti tagját hozzánk kötő eszközöket határozzuk meg. Biztosítjuk részvételüket a közgyűlésen. (Eddig csak meghívást kaptak. Most szállást, napidíjat is biztosítunk, és a szomszédos országok tudósainak útiköltséget.) Ugyanezeket a feltételeket biztosítjuk az osztályüléseken való részvételhez, évente meghatározott időre (két hétre), ösztöndíj odaítélésével. A külső tagoknak előfizetünk a Magyar Tudomány, a Akadémiai Értesítő, az “Akadémia” számaira és egy, a szakmájuk körébe vágó magyar nyelvű akadémiai szakfolyóíratra. Rendszeresíteni kívánjuk – épp az itt-tartózkodás költségeinek fedezése teszi ezt lehetővé – számukra is a székfoglalók tartását, ami eddig csak megengedett volt.

1.9. Ösztöndíjrendszer

A bizottság másik feladata – mondtuk – *“a magyarországi tudományos ösztöndíjrendszerek összehangolása”*. (Vagyis a külföldön élő

tudósok részére adandó ösztöndíjak összehangolása.) A Magyar Tudományos Akadémia *törvényben meghatározott feladata*, hogy a parlamentnek számot adjon a magyar tudomány helyzetéről. A legnagyobb nehézségünk: általában hiányzik az áttekintés a magyarországi tudományos kutatásról. Az autonómiák a tudomány és a kultúra – szerintem általában a közösségi élet – legcsodálatosabb intézményei. De az összehangoltság és a szintetizáló látás hiánya *az autonómiákat anarchiához és hatékonyságuk elvesztéséhez vezetheti*. Meg kell teremtenünk a határokon túli tudományosság támogatásában részes különböző autonómiák *együttműködését*, ki kell alakítani az egyetemi, kutatói, társulati szféra támogatásában a munkamegosztást.

A bizottság harmadik feladata: *önálló tudományos ösztöndíjrendszer működtetése*. Javaslatunkat, egy *“Domus Hungarica Scientiae et Artium”* létrehozására a kormányzat és remélhetően majd a parlament is támogatja – írtuk a múlt év őszén. Megtörtént. Az Országgyűlés minden parlamenti pártja támogatta e törekvésünket. A kormány hozzájárult, a nemzeti stratégiai irányokon belül jelentős összeget tervezhetünk és kaphatunk ez év január 1-jétől a Domus és az ahhoz kapcsolódó ösztöndíjrendszer üzemeltetésére. A Művelődési és Köznevelési Minisztérium részt vállalt az ösztöndíjrendszer üzemeltetéséből. Saját költségvetéséből biztosítja a professzori ösztöndíjakhoz a szálláshelyet és közösen működtetjük a professzori ösztöndíjakat odaítélő kuratóriumot is.

Már meglévő, a magyar kultúrpolitikában 1989 őszől meglévő akciókra támaszkodhattunk. Azok mintegy szintetizálása is a mostani ösztöndíjrendszer. Az MTA Athenaeum Alapítvány 1992-től rendszeresen adott évi 5-5 fiatal erdélyi kutatónak ösztöndíjat magyarországi kutatásokra. Egyes akadémiai intézetek (KOKI, Történettudományi Intézet) saját erőből fogadtak ösztöndíjasokat. A Budapesti Európa Intézet 1990-től évi 21 hónap ösztöndíjat adott a határokon túli posztgraduális korú magyar kutatóknak és az Erdélyi Múzeum Egyesülettel kötött egyezmény alapján professzori ösztöndíjakat, mindenképp a határokon túli magyarság anyanyelvi hagyományának megtartásához szükséges kézikönyvek megalkotásához. Ugyancsak 1990-től több magyarországi egyetem hívott

meg a határokon túlról professzorokat hosszabb-rövidebb vendégtanárságra. (Mindenekelőtt a debreceni, szegedi, pécsi, budapesti egyetemek.) A Művelődési és Közoktatási Minisztérium pedig 1989 őszétől adott nagy számú ösztöndíjat – a graduális mellett posztgraduális ösztöndíjat is – és alapítványt hozott létre (Kemény Zsigmond Alapítvány) e célra. A kezdeményezésekhez Akadémiánk tudósainak egy csoportja is csatlakozott, amikor 1993-ban a közgyűlésen elfogadtatta egy Collegium Hungarorum tervét. Amiből azután sajnos nem lett semmi.

1.10. Agyelszívás - visszanyerés!

A különböző intézmények gyakorlatát, korábban kifejtett elveinket most *kiegészítettük egy általános tudománypolitikai megfontolással*. Sokat panaszkodunk az agyelszívásra, fiatal kutatóink külföldre távozására. Én nem azt tartom szomorúnak, hogy valaki Münchenbe, New York-ba távozik, munkát vállal, mert témája azt kívánja, mivel ott jobb laboratóriumokban dolgozhat. A tudomány nemzetköziesedése akkor sem állna meg, ha sokkal többet tehetnénk a hazai feltételek javításáért. *A szomorúnak azt találom, ha ezek a fiatalok később nem jönnek vissza*. Akár végleges hazatelepedéssel, akár rendszeresen itthon oktatni, vagy részt venni a hazai műhelyek kutatásaiban. Legyen a Domus Hungarica Scientiae et Artium azon magyar kutatók otthona, akik Nyugaton, Keleten *magukat magyarnak vallják* és haza kívánnak jönni hosszabb-rövidebb ösztöndíjakra, és legyen otthona e ház azon külföldieknek, akik a magyarság szállásterületével vagy a magyar nemzet életkörülményeivel, kultúrájával kívánnak foglalkozni. A "brain drain" mellett alakítsuk ki a "brain regain" folyamatát.

Mi, akik a kutatás, az írás, tudományos viták világában élünk, tudjuk: a prekonceptió – azaz a tervezés –, a kísérlet – azaz a tapasztalatszerzés –, a következtetés – azaz az eredmény – minduntalan egy időben jelen van a tudományos gondolkodásban. Hasonlóan akkor is, amikor a tudományos szervezet működtetéséért, minél hatékonyabb működtetéséért dolgozunk. Tervezünk, kísérletezünk, következte-

téseinkkel intézményeket rögzítünk.

Tudjuk: a változó világ hozhat előre ki nem számítható változásokat. Reméljük: nincs kizárva, hogy a jelenleg hét államban élő magyarság nemzeti voltának megtartásáért nemcsak az anyaország, de a szomszédos – őszintén gondoljuk: testvéri -nemzetek is tesznek majd. Szlovéniából, újabban Romániából kedvező híradásokat hallunk. Lehet: a magyar államnak majd kisebb terheket kell átvállalnia a magyar kultúra megtartásáért a Kárpát-medencében. Mint ahogy reméljük: Akadémiánk reformjának során már a következő hónapokban napirendre tűzhetjük a hazai nem magyar kultúrák modernizálásának tervét, stratégiáját. Reméljük: szomszédaink bízunk *jóindulatunkban*. Hogy bennünket általában a kis kultúrák megmentésének, modernizálásának szándéka vezet. Magyaré, románé, szláv, cigányé, zsidóé. Reméljük: a világ minden részén szétszórva élő magyar kollégáink értik. Bennünket a hit vezet: a tudomány egyetemes hasznának örökifejtése a feltétele annak, hogy a 21. századot emberi módon élhessük meg e világtájon is. Most is, holnap is ez marad legfontosabb tennivalónk.

Budapest, 1997. április 20.

Glatz Ferenc

a Magyar Tudományos Akadémia

elnöke

2. A „Magyar Tudományosság Külföldön”

— MTA Elnöki Bizottság

2.1. Vázlattervezés

A

„Magyar Tudományosság Külföldön”

— MTA Elnöki Bizottság

2. A „Magyar Tudományosság Külföldön” – MTA Elnöki Bizottság

2.1. Visszapillantás

A magyar tudományos közösségben mindig élt az a tudat, hogy a magyar tudományosság nem ér véget az államhatárainknál, hanem ahhoz hozzátartozik minden olyan kutató, bárhol dolgozik egyébként a világon, aki – ha állampolgársága nem is magyar – magát magyarnak (is) tartja vagy ha kutatásainak tárgya magyar vonatkozású (magyar történelem, kultúra, nyelvészet, irodalom stb.), függetlenül attól, hogy milyen a nemzetisége vagy állampolgársága. Ez a kérdés tulajdonképpen Trianon után tudatosodott igazán, vált különösen aktuálissá és az elmúlt évtizedekben inkább csak „búvópatakként” volt jelen.

Az elmúlt évtizedekben is történt azonban számos egyéni és nem is sikertelen erőfeszítés a kapcsolatok ápolására. Sőt egyes tudományos egyesületek, folyóiratok, alapítványok is komolyan vették ezt a felfogást és ennek szellemében dolgoztak. A nyolcvanas évek második felében egyre határozottabban kerültek előtérbe ezek a törekvések a Magyar Tudományos Akadémián is. 1989-től az MTA Kutatásszervezési Intézete (akkori nevén: Kutatás- és Szerveztelemző Intézet) adatbank létrehozását kapta feladatul az MTA Elnökségétől a határainkon kívüli magyar kutatók nyilvántartására és feladata lett egyáltalán, hogy ezzel a kérdéssel, ill. ezeknek a kutatóknak és kutatásaiknak a magyar tudományos életbe való bekapcsolásával foglalkozzon.

1991-ben azután létrejött az Akadémián a Határainkon Kívüli Magyar Tudományosságot Koordináló Albizottság a Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága keretében Juhász Gyula később Glatz Ferenc akadémikus vezetésével. 1993 februárjában sor került Budapesten az Európa Intézetben egy konferenciára is „Magyar Tudományosság a Környező Országokban” címmel. A második ilyen konferencia Debrecenben volt 1995 októberében, miközben a konferencia profilja is egyre jobban kifinomálódott: a hét környező ország tudományos műhelyeinek találkozóává vált, amelyen részt vettek a hazai tudományos élet, ill.

intézmények reprezentánsai is. Meg kell még említenünk, hogy az 1993 évi MTA közgyűlés pozitívan foglalt állást a „Collegium Hungarorum” alapításával kapcsolatban.

2.2. Az elnöki bizottság megalakulása

Az új akadémiai vezetés legelső feladatai közé sorolta a külföldi magyar tudományosság kérdését. Az új elnök a megválasztása utáni napokban elhatározta egy önálló „Magyar Tudományosság Külföldön” elnöki bizottság felállítását és elnökének Berényi Dénes akadémikust kérte fel (1996. máj. 13.). A titkári teendőket ellátásával Tarnóczy Mariannt és Szarka Lászlót bízta meg. Az előkészítő munkát, az alapelvek kidolgozását maga az elnök vezette. Ezeket az alapelveket rögzítő írásokat megküldtük külső tagjainknak. (Glatz Ferenc: „Mi a magyar?” História, 1993. 1. sz., „Nemzeti kisebbség, tudomány, tudánypolitika” História, 1995. 3. sz., illetve „Állam nemzet, tudomány” Magyar Nemzet, 1996. okt. 18.) Egyben meghívtuk őket, először fedezve az ittartózkodásuk költségeit (a szomszéd országokból érkezőknek az útiköltséget is) a decemberi közgyűlésre. Az előkészítő munka után szeptember 18-án alakult meg a „Magyar Tudományosság Külföldön” MTA Elnöki Bizottság. Ezt Glatz Ferenc, mint akadémiai elnök hívta össze és az ülés során adta át formálisan is a bizottság vezetését Berényi Dénes akadémikusnak. Azóta a bizottság havonta ülésezik és az elmúlt viszonylag rövid idő alatt is – a jelek szerint – valóban sikerült már az ügyet előrevinnie. A bizottság decemberi ülésén részt vettek az MTA azon külső tagjai is, akik az Akadémia közgyűlésére érkeztek hazánkba. Az Akadémia elnöke különben a szóban forgó külső tagokat egy vacsorán is vendégül látta, amelyen igen hasznos eszmecserére került sor. Meg kell még említenünk, hogy a szóban forgó elnöki bizottság, ill. maga a feladat és célkitűzés az 1997-ben az Akadémián megindult stratégiai programok része lett, egyike az ezen belül kiformalódott tíz programnak.

A bizottság célja előmozdítani az együttműködést a hazai és a határainkon kívüli magyar kutatók között, akár a környező országokban

kisebbségben, akár távolabb, diaszpórában élnek. Ennek érdekében a bizottság fontosnak tartja a külföldi magyar tudósokkal és intézményekkel, valamint a magyarok lakta földdel és népeivel, és egyéb magyar vonatkozású kutatásokkal foglalkozókkal a kapcsolattartás szervezésének kiépítését.

A bizottság legsürgősebb és fő feladatai a következők:

- a „Domus Hungarica Scientiarum et Artium” ösztöndíjrendszer kidolgozása és beindítása;
- kidolgozni és megvalósítani a kapcsolattartás módozatait a magyar tudományosság külföldi reprezentánsaival, különös tekintettel az MTA külső tagjaira;
- előmozdítani a külföldi (különösen a szomszéd országbeli) magyar (vagy magyar vonatkozású kutatásokkal foglalkozó) tudományos műhelyek integrálódását a magyar (hazai) tudományos életbe és ennek szellemében kétévenként megrendezni Debrecenben a környező országok tudományos műhelyeinek a találkozóját.

Egyébként a magyar tudományosság fogalmát a következőképpen határozzuk meg:

A külföldi magyar tudományosság fogalmán egyrészt a Magyarország határain kívüli olyan egyéni vagy csoport keretében végzett tudományos kutatásokat értjük, amelynek az eredményeit magyar nyelven vagy –legalább részben– magyar nyelven is publikálják, másrészt mindazoknak a kutatóknak, műhelyeknek a szakmai munkáját –függetlenül a kutatók nyelvétől–, akik, ill. amelyek kutatásainak tárgya magyar vonatkozású. Ezen kívül a magyar tudományossághoz tartozónak tekintjük mindazokat a kutatókat, akik bármely tudományágban és bármely nyelven foglalkoznak is külföldön tudományos kutatással, de magukat magyaroknak tekintik.

2.3. További feladatok

A fő feladatain kívül minden olyan ügy és teendő a bizottság hatáskörébe tartozik, amelyik elősegíti a fő célkitűzés megvalósítását. Ezek teljes körét természetesen pontosan nem lehet előre meghatározni, folyamatosan követni kell az ügy előrehaladását és annak megfelelően kell szükség szerint bizonyos kérdéseket napirendre tűzni és a megfelelő intézkedéseket javasolni, ill. megtenni.

Mindenesetre van számos feladat, amelyet már most előre lehet látni és amelyek megoldását a legsürgősebb feladatok megoldása után mielőbb napirendre kell tűznünk.

A továbbiakban ezek közül sorolunk fel néhányat.

- A bizottság egyik elsőrendű feladata, hogy összehangolja az e kérdéssel kapcsolatos hazai tudományos ösztöndíjrendszerek és alapítványok tevékenységét, együttműködést és koordinációt teremteni a határainkon túli magyar tudományosságot támogató, az e téren bármilyen feladatot vállaló hazai szervezetek között;
- A külföldi magyar (magukat magyarnak, ill. magyarnak is tartó) kutatók nyilvántartása (az MTA Kutatásszervezési Intézetében), az eddigi nyilvántartás korrekciójának és hozzáférhetőségének biztosítása (internet megjelentetés);
- A szomszéd országok magyar tudományos műhelyeinek nyilvántartása a kutatási, tevékenységi körükre vonatkozó információkkal együtt (az MTA Debreceni Területi Bizottsága feladata) és ezek hozzáférhetővé tétele, publikálása;
- A külföldi magyar tudományos kiadványok számbavétele, gyűjtése;
- Közös kutatási programok lehetőségének előmozdítása a hazai és a külföldi magyar tudományos műhelyek között;
- Nem magyar kutatók kutatási lehetőségeinek biztosítása bizonyos korlátozott keretek között és bizonyos feltételek megléte esetén Magyarországon a külföldi magyar kutatók és más nemzetiségű kollégáik közötti feszültségek elkerülésére és a szomszédos országokkal a jó viszony előmozdítására.

3. A Bizottság ügyrendje

A „Magyar Tudományosság Külföldön” MTA Elnöki Bizottság azzal a céllal jött létre, hogy előmozdítsa az együttműködést a hazai és a külföldi magyar tudományosság képviselői között, illetve hogy a külföldi (vagy kettős) állampolgársággal rendelkező, külföldön élő magyar (magukat magyarnak tartó) kutatókat, valamint a külföldi magyar tudományos műhelyeket integrálja a magyar tudományos életbe.

A fenti célok helyet kaptak a Magyar Tudományos Akadémia (továbbiakban: Akadémia) nemzeti stratégiai kutatási programjában: a Bizottság által irányított „Magyar Tudományosság Külföldön” projekt tehát ezen program része.

3.1. A Bizottság feladatai:

1. Számon tartja a külföldön élő nem magyar (vagy kettős) állampolgárságú magyar kutatókat, a külföldi magyar tudományos műhelyeket és kidolgozza a velük való folyamatos kapcsolattartás módozatait, lehetőségeit. Különösen fontos feladata a Bizottságnak, hogy folyamatos kapcsolatot tartson fenn az Akadémia külső tagjaival, ill. a magukat magyarnak tartó tiszteleti tagokkal. Rajtuk kívül a Bizottság feladatának tekinti a kapcsolattartást a magyarul tudó, de magukat magyaroknak nem tartó külföldi kutatókkal is.
2. Folyamatosan figyelemmel kíséri a Domus Hungarica Scientiarum et Artium (továbbiakban: Domus) ösztöndíjrendszerének és intézményének munkáját. Az ösztöndíjrendszer esetében meghatározza az Akadémia, valamint a Művelődési és Közoktatási Minisztérium által közösen kinevezett kuratórium működésének alapelveit, a Domus-titkárság működését pedig rendszeresen értékeli.
3. Amennyiben feladatainak végrehajtása szükségessé teszi, közvetlen kapcsolatokat teremt a külföldi tudományosság képviselőivel (pl.

konzultáció vagy előadás, előadássorozat megtartására szóló meghívás stb. formájában).

4. Előkészíti a környező országok magyar tudományos műhelyeinek két évente Debrecenben rendezendő konferenciáját és értékeli annak tapasztalatait, eredményeit.
5. A Bizottság a külföldi magyar tudományossággal, különösen a külső tagokkal és azok megválasztásával kapcsolatos ügyekben rendszeres kapcsolatot tart fenn a tudományos osztályokkal.
6. A Bizottság további feladatai közé tartozik minden más, a külföldi magyar tudományosság ügyét illető kérés, javaslat, észrevétel megvitatása és a szükséges intézkedések megtétele, illetve az ezekkel kapcsolatos javaslatok kidolgozása.
7. Folyamatosan figyelemmel kíséri a stratégiai kutatási programok keretében kitűzött feladatok megvalósulását és mindent megtesz annak érdekében, hogy a külföldi magyar tudományosság minél hatékonyabban bekapcsolódjék a hazai magyar tudományos életbe is.
8. Az igényeknek és a lehetőségeknek megfelelően a Bizottság a tevékenységi körébe tartozó kérdésekről tudományos összejöveteleket, vitaüléseket, konferenciákat és egyéb rendezvényeket szervez, illetve támogatja azok megrendezését.
9. Céljainak megfelelően a Bizottság a hazai és külföldi magyar tudományosság együttműködését elősegítő kiadványokat jelentet meg, illetve támogatja azok megjelenését.
10. A Bizottság kezdeményezi a külföldi magyar tudományosság képviselőinek elismertetését (kitüntetések, díjak odaítélését), ill. a már elhunytak emlékének méltó ápolását.

3.2. Szervezeti és működési rend

1. A Bizottság elnökét és tagjait az Akadémia elnöke kéri fel. A Bizottság működéséért annak elnöke felelős. Munkájában közvetlenül a Bizottság titkárai segítik. A bizottsági munkában állandó meghívottként a Domus kuratóriumának elnöke és a KSZI gazdasági vezetője is részt vesz.
2. A Bizottság szükség szerint, de évente legalább négy alkalommal ülésezik. A bizottsági ülésekről a titkárok emlékeztetőt készítenek. Az emlékeztetőből a tagokon kívül az Akadémia elnöke és főtitékára, továbbá a tudományos osztályok és a területi bizottságok elnökei, valamint a nemzeti stratégiai kutatási programok irodavezetője, az MTA pénzügyi főosztályvezetője, a Domus kuratóriumának elnöke és a KSZI gazdasági vezetője kap egy-egy példányt.
3. A Bizottság határozatait – azok természete szerint – részben saját hatáskörében hajtja végre, részben az MTA elnökéhez terjeszti fel jóváhagyásra.
4. A bizottsági munka adminisztrációját, valamint a külföldi magyar kutatók és tudományos műhelyek nyilvántartását az MTA Kutatásszervezési Intézetén (KSZI) belül az egyik titkár vezetésével működő projektiroda, ill. a Debreceni Akadémiai Bizottság adminisztrációja végzi. Az iroda alkalmazottja a KSZI-ben a projekt előirányzata terhére alkalmazott főállású adminisztrátor.
5. A Domus-ösztöndíjrendszer, a kuratórium és a Domus kollégiumi működésével kapcsolatos adminisztrációt a Bizottság másik titkárának vezetésével a Bizottság által pályázati úton kiválasztott programszervező, ill. ügyintéző látja el.
6. A Bizottság értekezletei közötti időben a feladatok végrehajtását, ill. az ügyek vitelét a bizottság elnöke végzi a két titkár segítségével. Intézkedésiről, ill. tevékenységéről a bizottságnak beszámolósi kötelezettséggel tartozik.

3.3. Pénzügyi feladatok és eljárási szabályok

1. A Bizottság által felügyelt program anyagi fedezetét a Nemzeti Stratégiai Kutatási programokon belül a „Magyar Tudományosság Külföldön” program számára a programbizottság javaslata alapján az Akadémia elnöke által meghatározott keret jelenti.
2. A rendelkezésre álló és évenként jóváhagyott költségvetési támogatásból a Bizottság meghatározza és felosztja a fenti konkrét tevékenységi formák felhasználási tervét.
3. Az előirányzat felhasználását a projekt-iroda és a Domus-titkárság féléves beszámolója alapján a Bizottság folyamatosan figyelemmel kíséri.
4. A programtanács által jóváhagyott költségvetési terv alapján a „Külföldi Magyar Tudományosság” program pénzügyeit az MTA KSI, ill. az MTA Történettudományi Intézet intézi, a KSI gazdálkodási rendjének megfelelően.
5. A pénzügyi utalványozás joga a Bizottság elnökét illeti meg. Ezt meghatározott költségkeretig átruházhatja a Bizottság titkárait. Más konkrét esetekben, ha nem az elnök ír alá, a két titkár az elnök egyedi átruházási intézkedése alapján utalványozhat.
6. A program a stratégiai programok irodájának tartozik elszámolási kötelezettséggel, az általános gazdálkodási ellenőrzési jogot pedig a KSI gyakorolja.

4. „A Magyar Tudományosság Külföldön” –
– MTA Elnöki Bizottság névsora

Dr. Székely György elnökségi tag,
MTA ÁRTUDKSI, 4074 Debrecen, Bolyai út 140., Pf. 34. 4003, Tel:

(52) 457-256, Tel/Fax: (52) 457-456, E-mail: szekelygy@artudk.hu

A

Dr. B. ...
„Magyar Tudományosság Külföldön”
– MTA Elnöki Bizottság névsora

Tardosy Mária elnökségi tag,
MTA Történettudományi Intézet, 1051 Budapest, Nádor ut. 18. Tel:

312-3002, Fax: 312-3152, 331-2163

Dn. Benkő János az MTA Elnöki tags

Erdélyi Múzeum Egyesület, Tel/Fax: 40-641-351-76

Lakás: Állás utca 11., 40. sz.

3400 Csongrád, Berekcső, Tel: 40-641-579-76

Dn. Bóni István az MTA Elnöki tags

Lakás: Csepelen 47., Ft. 4100 Novi Sad, Újvidék

Tel: 361-21-625-618

Dn. Döbrentei Anikó egy. tag

ELTE Magyar és Osztályozott Intézet, 4003

Debrecen, Tel: (52) 318-5542310

Dn. Kovács Miklós a nyelvtud. tag

MTA Nyelvtudományi Intézet, 6010 nyelvi kut. közp. van.

1018 Budapest, Széchenyi utca 2., Pf. 19. 1230, Tel: 136-1244

178-8285

Dn. Varga László egy. tag

ELTE BTK Nyelvtudományi Intézet, Budapest.

Füvös út 1. 1052

Tel: 363-0965

Lakás: 1118 Budapest, Zéleny ut. 29

4. „A Magyar Tudományosság Külföldön” – MTA Elnöki Bizottság névsora

Dr. Berényi Dénes akadémikus, elnök

MTA ATOMKI, 4026 Debrecen, Bem tér 18/c., Pf. 51. 4001, Tel:
(52) 417-266, Tel/Fax: (52) 413-945, e-mail: berenyi@atomki.hu

Dr. Szarka László osztályvezető, titkár

MTA Történettudományi Intézet, 1014 Budapest Úri u. 51-53. Pf.
9. 1250, Tel: 156-1539, Fax: 156-0457

Tarnóczy Mariann főosztályvez., titkár

MTA Kutatásszervezési Intézet, 1051 Budapest, Nádor u. 18. Tel:
112-3022, Fax: 269-5195, 131-3161

Dr. Benkő Samu az MTA külső tagja

Erdélyi Múzeum Egyesület, Tel/Fax: 40 641-951-76

Lakás: Allea Baisoara 11. ap. 22.

3400 Cluj-Napoca, Romania, Tel: 40 641-539-76

Dr. Bori Imre az MTA külső tagja

Lakás: Cirpanova 47., YU 21000 Novi Sad, Újvidék

Tel: 381 21-622-018

Dr. Görömbei András egy. tanár

KLTE Magyar és Összehasonlító Irodalomtud. Int., 4010

Debrecen, Tel: (52) 316-666/2230

Dr. Kontra Miklós a nyelvtud. kand.

MTA Nyelvtudományi Intézet, Élő nyelvi kut.csop. vez.,

1014 Budapest, Szentháromság u. 2., Pf. 19. 1250, Tel: 156-1244,
178-8285

Dr. Kósa László egy. tanár

ELTE BTK Művelődéstörténeti Tanszék, Budapest,

Piarista köz 1., 1052

Tel: 267-0966

Lakás: 1118 Budapest, Zólyomi u. 29.

Dr. Kovács Ferenc akadémikus

MTA Agrártudományok Osztálya, 1051 Budapest, Nádor u. 7,

Tel: 117-3038, Fax: 266-3034

Dr. Marx György akadémikus

ELTE Elméleti Fizikai Tanszék, 1088 Budapest Puskin u. 5-7.

Tel: 266-7902, Fax: 266-0206

Dr. Németh Judit egy. tanár

ELTE Elméleti Fizikai Tanszék, 1088 Budapest, Puskin u. 5-7,

Tel: 266-9833/2644

Dr. Pomogáts Béla tud. tanácsadó

MTA Irodalomtudományi Intézet, 1118 Budapest,

Ménesi út 11-13.

Tel: 181-1156, Fax: 185-3876

Állandó meghívottak:

Dr. Glatz Ferenc akadémikus

Magyar Tudományos Akadémia elnöke, 1051 Budapest,

Roosevelt tér 9.

Dr. Vizi E. Szilveszter akadémikus

Magyar Tudományos Akadémia alelnöke, 1051 Budapest,

Roosevelt tér 9.

Dr. Keviczky László akadémikus

Magyar Tudományos Akadémia főtitkára, 1051 Budapest,

Roosevelt tér 9.

Dobiné Nagy Ildikó gazdasági vezető

MTA Kutatásszervezési Intézet, 1051 Budapest, Nádor u. 18.

5. Kapcsolatok építése a külföldi magyar tudósokkal

5.1. A kapcsolattartás különböző formái

Külföldi magyar tudósok tekintjük mindazokat a nem magyar (vagy kettős) állampolgárságú kutatókat, akik magukat magyarnak (vagy magyarnak is) tartják.

A bizottság kialakítja az ezekkel történő kapcsolattartás különböző formáit, értékeli és összegzi az erre vonatkozó eddigi tapasztalatokat, ajánlásokat tesz erre vonatkozólag mindazoknak, akiket illet.

Nagyon fontos feladat ezeknek a külföldi magyar kutatóknak a nyilvántartása. Helyileg ez az MTA Kutatásszervezési Intézetében történik és a lista egy része egy füzet formájában 1996. Novemberében már meg is jelent („Külföldi Magyar Kutatók 1.”, MTA Kutatásszervezési Intézet, Budapest, 1996). A nyilvántartást a Bizottság figyelemmel kíséri és biztosítja a további publikálást és hozzáférhetőséget. Az ezzel kapcsolatban jelentkező igények, korrekciók figyelembe vétele kétségkívül a Bizottság feladata.

Még egy fontos teendőt, ill. feladatot kell itt megemlítenünk. Hogy a külföldön élő és dolgozó tudósok közül ki tartja magát magyarnak (ill. magyarnak is) ez tőlünk is függ. Meg kell találnunk a módját, hogy akiknél erre egyáltalán lehetőség és remény van, felébresszük ezt a tudatot. Másrészt ugyancsak a mi, azaz a hazai tudomány és képviselői aktivitásától is függ (vagy főleg ettől), hogy a külföldi magyar tudósokat mennyire tudjuk ténylegesen integrálni a magyar tudományosságba, milyen intenzitású és jellegű kapcsolatot tudunk kiépíteni velük.

Itt kell még megemlíteni, hogy *nemcsak személyek, de bizonyos külföldön lévő tárgyak is részei lehetnek a magyar tudományosságnak*: pl. oklevelek, könyvek stb.

Végül fontos hangsúlyozni, hogy a magyar tudományosságba, nemcsak a magukat magyarnak tartó külföldi kutatók tartoznak bele, hanem azok is, akik bár idegen anyanyelvűek és nemzetiségűek, de kutatásuk tárgya magyar vonatkozású (magyar történelem, nyelvészet stb.).

5.2. Az MTA külső tagjai

A külföldi magyar tudósok közül a Magyar Tudományos Akadémia különösen fontosnak tartja a kapcsolattartást az MTA külső tagjaival. Ide kell számítani az MTA tiszteleti tagjai közül is azokat, akik magukat magyarnak (magyarnak is) tartják (névsorukat lásd a füzet további részében).

A bizottságnak külön egyik súlyponti feladata a kapcsolattartás módozatainak kidolgozása és ennek figyelemmel kísérése, továbbfejlesztése. Ennek a feladatnak a végrehajtásához a bizottság bizonyos pénzeszközökkel is rendelkezik.

Összeállításra kerültek a külső tagok jogai és kötelezettségei az akadémiai törvény, az alapszabály és az ügyrend alapján (lásd a füzet további részében). Ezeket a Bizottság megvitatta és bizonyos javaslatokkal fog élni ezek módosítására, ill. továbbfejlesztésére, vagyis az alapszabály és az ügyrend bizonyos pontjait módosítani, kiegészíteni javasolja.

Ami nagyon fontos: a külső tagok minden évben két hetet tölthetnek Magyarországon az MTA közgyűlései idején vagy az Akadémia más tevékenységébe bekapcsolódva (bizonyos részletek ezzel kapcsolatban még tisztázatlanok) és erre az időre a Akadémia (a Bizottság költségvetésén keresztül) napidíjat biztosít részükre, elhelyezésükről pedig a Domus Hungarica keretében (lásd később) gondoskodik. A szomszéd országokból érkezőknek az útiköltség fedezésére is lehetőség nyílik.

Ezen kívül bizonyos akadémiai folyóiratokat automatikusan kapnak, egyet pedig szabadon választhatnak a magyar szakmai-tudományos folyóiratok közül az Akadémia költségére.

5.3. A választható folyóiratok listája

Az előbbieken jeleztük, hogy az MTA külső tagjai (ehhez mindig hozzáértendők a magyar tiszteleti tagok is) egy szakmai-tudományos folyóiratot szabadon választhatnak, amelyet részükre az Akadémia előfizet (a fedezet a Bizottság költségvetésében van biztosítva).

A választható folyóiratok előzetes listája a következő:

Acta Agronomica Hungarica	Bútor & Faipar
Acta Alimentaria	Beszédgyógyítás
Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae	Beszédkutatás
Acta Biologica Hungarica	Biokémia
Acta Chirurgica Hungarica	Biotechnológia és Környezetvédelem
Acta Climatologica	Ma és Holnap
Acta Geodaetica et Geophysica Hungarica	Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts
Acta Geologica Hungarica	Cardiologia Hungarica
Acta Humana	Cementipar
Acta Juridica Hungarica	Cereal Research Communications
Acta Linguistica Hungarica	Combinatorica
Acta Mathematica Hungarica	Communicationes Archaeologicae Hungariae
Acta Microbiologica et Immunologica Hungarica	Credo
Acta Pharmaceutica Hungarica	Critikai Lapok
Acta Physica Hungarica – Heavy Ion Physics	Család, Gyermek, Ifjúság
Acta Physiologica Hungarica	Debreceni Szemle
Acta Romanica	Debreceni Szlavisztikai Füzetek
Acta Scientiarum Mathematicarum	Demográfia
Acta Veterinaria Hungarica	Deutschunterricht für Ungarn
Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae	Diabetologia Hungarica
Agrártörténeti Szemle	Din Tradițiile Populare Ale Romanilor din Ungaria
Agria	Egészségnevelés
Agrokémia és Talajtan	Egészségtudomány
Akupunktúra	Elektrotechnika
Anaesthesiologia és Intenzív Therapia	Energiagazdálkodás
Analysis Mathematica	Erdészeti és Faipari Tudományos Közlemények
Antik Tanulmányok	Erdészeti Lapok
Anyagmozgítás - Csomagolás	Erdéztörténeti Közlemények
Archívum	Esély
Ars Hungarica	Ethnographia
Az Európai Unió Agrárgazdasága	Európai Szemle
Bőrgyógyászati és Venerológiai Szemle	

Európai Utas
 Élelmiszerfizikai Közlemények
 Élelmiszervizsgálati Közlemények
 Építésügyi Szemle
 Építőanyag
 Érbetegségek
 Fül-Orr-Gégegyógyászat
 Falu, Város, Régió
 Filológiai Közlöny
 Fizikai Szemle
 Fogorvosi Szemle
 Folia Archaeologica
 Folia Entomologica Hungarica
 Folia Theologica
 Fons
 Gép
 Gépgyártástechnológia
 Gépipar
 Görög Katolikus Szemle
 Gazdálkodás
 Gazdaság
 Gazdaság és Gazdálkodás
 Gazdaság és Társadalom
 Gazdaság és Társadalom
 Grafológia
 Gyógypedagógiai Szemle
 Gyógyszerészet
 Gyermekgyógyászat
 Hűtőipar
 Hadtörténelmi Közlemények
 Halászat
 Hatékony Energia
 Helikon
 História
 Honismeret
 Horticultural Science
 Humánpolitikai Szemle
 Hungarian Journal of English and
 American Studies

Hungarian Studies
 Időjárás
 Ideggyógyászati Szemle
 Imao
 Infektológia és Klinikai Mikrobiológia
 International Urology and Nephrology
 Irodalomismeret
 Irodalomtörténet
 Irodalomtörténeti Közlemények
 Iskolakultúra
 Italianistica Debreceniensis
 Jászkunság
 Jel-Kép
 Jogállam
 Jogtudományi Közlöny
 Journal of Planar Chromatography -
 Modern TLC
 Journal of Radioanalytical and Nuclear
 Chemistry, Articles
 Journal of Radioanalytical and Nuclear
 Chemistry, Letters
 Journal of Thermal Analysis
 Journal on Communications
 Kémiai Közlemények
 Kórház- és Orvostechika
 Kőrösi Tanulmányok
 Könyvtári Figyelő
 Környezet és Fejlődés
 Környezetvédelem
 Köz-Politika
 Közgazdasági Szemle
 Közlekedéstudományi Szemle
 Külgazdaság
 Külpolitika
 Kisállatorvoslás
 Klió
 Klinikai és Kísérletes Laboratóriumi
 Medicina
 Korszerű Vezetés

Kultúra és Közösség
 Literatura
 Múlt és Jövő
 Múltunk
 Múzeumi Levelek
 Műemlékvédelem
 Műemlékvédelmi Szemle
 Művészettörténeti Értesítő
 Madártávtat
 Magyar Állatorvosok Lapja
 Magyar Építőipar
 Magyar Építőművészet
 Magyar Űrkutatás
 Magyar Belorvosi Archívum
 Magyar Bioetikai Szemle
 Magyar Egyházzene
 Magyar Elektronika
 Magyar Filozófiai Szemle
 Magyar Jog
 Magyar Kémiai Folyóirat
 Magyar Kémikusok Lapja
 Magyar Könyvszemle
 Magyar Közigazgatás
 Magyar Közlekedés
 Magyar Múzeumok
 Magyar Mezőgazdaság
 Magyar Nőorvosok Lapja
 Magyar Nyelv
 Magyar Nyelvőr
 Magyar Nyelvjárások
 Magyar Onkológia
 Magyar Orvos
 Magyar Papír
 Magyar Pedagógia
 Magyar Pszichológiai Szemle
 Magyar Radiológia
 Magyar Sebészet
 Magyar Szemle
 Magyar Textiltechnika

Magyar Traumatológia, Ortopédia,
 Kézsebészet, Plasztikai Sebészet
 Magyar Urológia
 Magyar Zene
 Mai Magyar Japanológia
 Matematikai Lapok
 Medicina Thoracalis
 Medicus Anonymus
 Medicus Universalis
 Meteor
 Mozgásterápia
 Munkaügyi Szemle
 Muzsika
 Népegészségügy
 Néprajz és Nyelvtudomány
 Névteni Értesítő
 Nőgyógyászati Onkológia
 Növénytermelés
 Növényvédelem
 Natura Bekesiensis
 Neohelicon
 Neurobiology
 Nyelvtudományi Közlemények
 Orvosképzés
 Orvostörténeti Közlemények
 Orvostovábbképző Szemle
 Pénzügyi Szemle
 Pannonhalmi Szemle
 Papíripar
 Pathology Oncology Research
 Pedagógiai Írások
 Periferia Füzetek
 Periodica Mathematica Hungarica
 Plant Cell Biology and Development
 Pompeji
 Pro Philosophia Füzetek
 Protestáns Szemle
 Psychiatria Hungarica
 Pszichológia

Pszichoterápia
 Publicationes Mathematicae
 Reaction Kinetics and Catalysis Letters
 Regio
 Replika
 Revue d'Études Françaises
 Rubicon
 Scientometrics
 Skandinavisztikai Füzetek
 Society and Economy in Central and
 Eastern Europe
 Somogyi Honismeret
 Soproni Szemle
 Specimina Sibirica
 Sportorvosi Szemle
 Sprachtheorie und Germanistische
 Linguistik
 Statisztikai Szemle
 Studia Musicologica Acedemiae
 Scientiarum Hungaricae
 Studia Scientiarum Mathematicarum
 Hungarica
 Századok
 Századvég
 Széphalom
 Szépliteratúrai Ajándék
 Színháztudományi Szemle
 Szövetkezés
 Szakképzési Szemle
 Szemészet
 Szenvedélybetegségek
 Szigma
 Szociológiai Szemle

Társadalmi Szemle
 Társadalmkutatás
 Tér és Társadalom
 Térinformatika
 Török Füzetek
 Történelmi Szemle
 Történeti Tanulmányok
 Talajvédelem
 Technika
 Tekinter
 Teológia
 Testnevelés- és Sporttudomány
 Thalassa
 The Anarchronist
 Tisicum
 Transfusio
 Új Kertgazdaság
 Új Pedagógiai Szemle
 Vadbiológia
 Valóság
 Via Europa
 Világtörténet
 Zoón Politikon

*Bővebb felvilágosításért bármelyik
 folyóíratra vonatkozólag Tarnóczy
 Mariann főosztályvezetőhöz lehet
 fordulni. (MTA Kutatásszervezési
 Intézet, Budapest, Nádor u. 18. III. em.,
 Fax: (1) 269-5195,
 E-mail: h7389tar@ella.hu*

A előzetes jegyzék alapján a külső tagok már igényelhetik egy folyóirat
 előfizetését részükre.

5. Az MTA külső és magyar tiszteleti tagjainak névsora

6.1. Az MTA külső tagjai

1. Anand Kumar	India	III. Osztály
2. Anand Gopinath	USA	VIII. Osztály
3. Anand Kumar	India	I. Osztály
4. Anand Kumar	India	VII. Osztály
5. Anand Kumar	India	I. Osztály
6. Anand Kumar	India	I. Osztály
7. Anand Kumar	India	III. Osztály
8. Anand Kumar	India	III. Osztály
9. Anand Kumar	India	I. Osztály
10. Anand Kumar	India	III. Osztály
11. Anand Kumar	India	I. Osztály
12. Anand Kumar	India	VII. Osztály
13. Anand Kumar	India	I. Osztály
14. Anand Kumar	India	VII. Osztály
15. Anand Kumar	India	III. Osztály
16. Anand Kumar	India	I. Osztály
17. Anand Kumar	India	III. Osztály
18. Anand Kumar	India	III. Osztály
19. Anand Kumar	India	III. Osztály
20. Anand Kumar	India	VII. Osztály
21. Anand Kumar	India	III. Osztály
22. Anand Kumar	India	III. Osztály
23. Anand Kumar	India	III. Osztály
24. Anand Kumar	India	III. Osztály
25. Anand Kumar	India	VII. Osztály
26. Anand Kumar	India	VII. Osztály
27. Anand Kumar	India	III. Osztály
28. Anand Kumar	India	VII. Osztály
29. Anand Kumar	India	I. Osztály
30. Anand Kumar	India	III. Osztály

Az MTA külső és magyar tiszteleti tagjai

6. Az MTA külső és magyar tiszteleti tagjainak névsora

6.1. Az MTA külső tagjai

1. Aczél János	Kanada	III. Osztály
2. Ács György	USA	VIII. Osztály
3. Alföldy Géza	Németország	I. Osztály
4. Ajtai Miklós	USA	III. Osztály
5. Ambrus, J.L.	USA	V. Osztály
6. Angyal István János	Ausztrália	VII. Osztály
7. Aszalós Adorján	USA	VIII. Osztály
8. Balázs Nándor	USA	XI. Osztály
9. Benkő Samu	Románia	II. Osztály
10. Berde Botond	Svájc	V. Osztály
11. Bélády László	USA	I. Osztály
12. Bodánszky Miklós	USA	VII. osztály
13. Bodi László	Ausztrália	I. Osztály
14. Bodor Miklós	USA	VII. Osztály
15. Bollobás Béla	Anglia	III. Osztály
16. Bori Imre	Jugoszlávia	I. Osztály
17. Bornemissza Elemér	Costa Rica	IV. osztály
18. Csetri Elek	Románia	II. Osztály
19. Csörgő Miklós	Kanada	III. Osztály
20. Csűrös István	Románia	VIII. Osztály
21. Deák István	USA	II. Osztály
22. Demény Lajos	Románia	II. Osztály
23. Domokos Gábor	USA	XI. Osztály
24. Egyed Ákos	Románia	II. Osztály
25. Erdős Ervin	USA	V. Osztály
26. Fónagy Iván	Franciaország	I. Osztály
27. Földes, F.F.	USA	V. Osztály
28. Fuchs László	USA	III. Osztály

29. Gábos Zoltán	Románia	XI. Osztály
30. Galambos János	USA	III. Osztály
31. Gertler János	USA	VI. osztály
32. Grüner György	USA	XI. osztály
33. Gulyás Balázs	Svédország	VIII. Osztály
34. Györffy Balázs	USA	XI. osztály
35. Halasi-Kun György	USA	X. osztály
36. Horváth Csaba	USA	VII. Osztály
37. Hottovy Tibor	Svédország	VI. Osztály
38. Imreh István	Románia	II. Osztály
39. Karády Victor	Franciaország	IX. Osztály
40. Kende Péter	Franciaország	IX. Osztály
41. Kennedy, Joseph P.	USA	VII. Osztály
42. Kibédi Varga Áron	Hollandia	I. Osztály
43. Kiss, A. Charles	Franciaország	IX. Osztály
44. Kiss István	Románia	VIII. Osztály
45. Klein Éva	Svédország	VIII. Osztály
46. Kollár János	USA	III. Osztály
47. Kónya Kálmán	USA	X. osztály
48. Kosztarab Mihály	USA	IV. Osztály
49. Kováts Ervin	Svájc	VII. osztály
50. Kőrösy Ferenc	Izrael	VII. Osztály
51. Kúnos György	Kanada	V. Osztály
52. Kuti Gyula	USA	XI. Osztály
53. Ladik János	Németország	XI. osztály
54. Lajtha Ábel	USA	V. osztály
55. Lányi K. János	USA	VIII. Osztály
56. Lengyel Péter	USA	VIII. Osztály
57. Loránd László	USA	V. Osztály
58. Makkai Mihály	Kanada	III. Osztály

59. Maros Dezső	Románia	VI. Osztály
60. Márkus György	Ausztrália	II. Osztály
61. Mészáros István	Nagy-Britannia	II. Osztály
62. Molnár Miklós	Svájc	II. Osztály
63. Nagy F. András	USA	XI. Osztály
64. Orlóci László	Kanada	VIII. Osztály
65. Oroszlán István	USA	VIII. Osztály
66. Őry Huba	Németország	VI. Osztály
67. Pauncz Rezső	Izrael	VII. Osztály
68. Péter László	Anglia	II. Osztály
69. Pulay Péter	USA	VII. Osztály
70. Rabó Gyula	USA	VII. Osztály
71. Rédei György	USA	IV. Osztály
72. Rédei Károly	Ausztria	I. Osztály
73. Róbert László	Franciaország	V. Osztály
74. Rybach László	Svájc	X. Osztály
75. Salamon István	Ausztrália	IV. Osztály
76. Sándorfy Kamil	Kanada	II. Osztály
77. Schey, John A.	Kanada	VI. Osztály
78. Schügerl Károly	Németország	VII. Osztály
79. Sebestyén Gyula	Hollandia	VI. Osztály
80. Sinkovics, J.G.	USA	V. osztály
81. Springer György	USA	VI. osztály
82. Szabó Barna	USA	VI. Osztály
83. Szabó Dénes	Kanada	IX Osztály
84. Takács Lajos	USA	III. Osztály
85. Toró Tibor	Románia	XI. Osztály
86. Udvardy Miklós	USA	VIII. Osztály
87. Váli Gábor	USA	X. osztály
88. Zoltai Tibor	USA	X. Osztály

6.2. Az MTA magyar tiszteleti tagjai

1.	Astrik Gabriel, L.	USA
2.	Bardos, Thomas J.	USA
3.	Beér János Miklós	USA
4.	Faragó József	Románia
5.	Gribov, Vladimir	Oroszország
6.	Halmos, Paul Richard	USA
7.	Harsányi János	USA
8.	Hoff, Nicholas J.	USA
9.	Jakó Zsigmond	Románia
10.	Julesz Béla	USA
11.	Kálmán Rudolf Emil	Svájc
12.	Kish, Leslie	USA
13.	Klein György	Svédország
14.	Kürti Miklós	Anglia
15.	Müller Iván	USA
16.	Oláh György	USA
17.	Scitovszky Tibor	USA
18.	Sebeők, Thomas	USA
19.	Sinor, Denis	USA
20.	Somorjai Gábor	USA
21.	Szekeres György	Ausztrália
22.	Telegdi Bálint	Svájc
23.	Teller Ede	USA
24.	Vágó Szilárd	Franciaország
25.	Weber, Georg	USA
26.	Záborszky, John	USA

7. Az MTA külső tagjainak jogai és kötelességei

Az akadémiai törvény, továbbá az MTA alapszabálya és ügyrendje alapján összeállított jogokat és kötelezettségeket a Bizottság megvitatta és számos ponton bizonyos módosításokat, ill. kiegészítéseket javasol. Az alábbiakban a jelen helyzetnek megfelelően közöljük az összeállítást.

Az MTA külső tagjainak státusa, jogai és kötelezettségei a jelenlegi szabályozás (1994. Évi XL. Törvény, az MTA Alapszabálya és az Akadémiai Ügyrend, elfogadva az MTA 1995. Májusi CLVI. Rendes közgyűlése által) alapján:

7.1. A külső taggá választás

1. A külső taggá választásra a javaslatétel az osztályülés kizárólagos hatáskörébe tartozik /Ü. 27. (4)b/. Számuk nem limitált a jelen szabályozás szerint, a törvény létszám-limitet csak a hazai akadémikusok számára szab, az MTA Elnöksége megállapíthatja a külső tagok osztálykeret létszámát (Az akadémikussá választás eljárásának szabályai, 11. par.), erre sem a törvény, sem az alapszabály, sem az ügyrend nem utal.

Az akadémikussá válás eljárási szabályai szerint az akadémiai taggá való választás kezdeményezése legalább két hazai tag írásban tett ajánlásával történik /4. par. (1)/, ez érvényes a külső tagokra és a tiszteleti tagokra is /11.par./.

A külső tagoknak tehát –a jelenlegi szabályozás szerint–nincs javaslatételi joga.

2. A külső taggá választás kritériumai /Asz. 10. par. (2)/:
 - tudományát elismerten és különösen magas színvonalon műveli, azaz az MTA hazai tagjaitól megkívánt szinten,
 - külföldön élő nem magyar állampolgár, de magát magyarnak (ill. magyarnak is) vallja,
 - szoros kapcsolatot tart a magyar tudományos élettel.

3. Az Akadémiának vannak hazai és külföldi tagjai /Asz. 3. par./, az akadémikusok körét a rendes és a levelező, valamint a külső illetőleg a tiszteleti tagok alkotják /Tv. 9. par./.
- Jogállásuk szerint a külső tagok a külföldi akadémikusok közé tartoznak /Asz. 10. par. (1)/.
- Ez azt jelenti, hogy az 'akadémikusok gyűlésén' részt vehetnek, de szavazati joggal nem rendelkeznek /Ü. 6./.
- (A törvény szerint a közgyűlést a 'hazai akadémikusok' és a közgyűlési képviselők alkotják /Tv. 10. par. (2)/).

7.2. Jogok és kedvezmények

1. Tanácskozási joggal vehetnek részt az Akadémia testületi szerveinek ülésein /Asz. 12. par. (2)/.
 2. Tarthatnak székfoglaló előadást /Asz. 13. par. (2)/.
 3. Részt vehetnek – lehetőségeik szerint – a szakterületüknek megfelelő tudományos osztály és tudományos bizottság ülésein /Asz. 13. par. (2)/.
- Tanácskozási joggal vehetnek részt a tudományos osztály munkájában, de: a tanácskozási jogú tagok számába (doktorok) nem kell a külső és tiszteleti tagokat beszámítani /Ü. 17./.

7.3. Kötelezettségeik

1. Tudományukat elismerten és különösen magas színvonalon művelni /Asz. 10. par. (2)/.
2. Szoros kapcsolatot tartani a magyar tudományos élettel /Asz. 10. par. (2)/.
3. Hozzájárulni a hazai kutatások fejlesztéséhez /Asz. 13. par. (2)/.
4. Minden külső tag lehetőleg használja ki az évi kéthetes magyarországi tartózkodást, amelyet az MTA térítésmentesen biztosít, vegyen részt –lehetőség szerint– a közgyűléseken és egyéb rendezvényeken, a külső tag igénye szerint.

5. Minden külső tag az Akadémia terhére megkapja a Magyar Tudományt és az Akadémiai Értesítőt és esetlegesen más központi akadémiai folyóiratot a mindenkori konkrét szabályozás szerint.
6. A jövőben módjában fog állni egy hazai tudományos, ill. szaklapot kiválasztani és megrendelni szintén az MTA költségére.

7.4. Megjegyzések:

Fenti szabályozás nem tartalmaz konkrét feltételeket a külső tagok számára a hazai tudományos élettel való kapcsolattartásra.

A továbbiakban a Bizottság számára további feladatok ezzel kapcsolatban a következők.

- Véig gondolandók a külső tagok fokozottabb bevonásának módzatai, hogyan 'hasznosíthatók' kutatásértékelésben, pályázatok elbírálásában, nemzetközi kapcsolataink intenzifikálásában, az EU projektekben való részvételünk elősegítésében, a hazai tudánypolitikai stratégia kidolgozásában, stratégiai kutatási programok megfogalmazásában, tudományági helyzetelemzések elkészítésében, a nemzetközi kutatási trendek hazai ismertetésében stb.,
- Taggá választásuk szabályozása esetleges (létszámbeli limit, régiók és tudományterületek szerinti arányok kérdése stb.), részletesebben kidolgozandó, megfontolandó a javaslattételi jog megadása számukra külső tagválasztás esetén vagy egyáltalán.

*Domus Hungarica Scientiarum
et Artium*

8. *Domus Hungarica Scientiarum et Artium*

8.1. Előzmények

A Magyar Tudományos Akadémia 1993 évi rendes közgyűlése a következő határozatot hozta (a határozatok 2. pontja): „2. A külföldön élő magyar tudósok kutatási központjáról (Collegium Hungarorum) szóló előterjesztéssel kapcsolatban: 2.1 helyesléssel és egyetértéssel veszi tudomásul a Központ létrehozására vonatkozó javaslatot, és különösen lényegesnek ítéli a környező országok magyar tudományos utánpótlásának és továbbképzésének támogatását; 2.2 megbízza a főtítkárt, vizsgálja meg a központ létrehozásának anyagi és szervezeti feltételeit, és mindezeket terjessze az Akadémia következő közgyűlése elé.”

Az ügyben döntő lépés csak 1996 második felében történt, amikor felállításra került a „Magyar Tudományosság Külföldön” MTA elnöki bizottság, melynek egyik fő feladata a Domus Hungarica Scientiarum et Artium (rövidebben: Domus Hungarica vagy még egyszerűbben csak Domus) létrehozása, amely lényegében az 1993-as közgyűlési határozatban körvonalazott célkitűzés kikristályosodott formája. Az 1997-ben az Akadémia keretében beindult stratégiai programon belül, amelyre a parlament külön költségvetési előirányzatot szavazott meg, a pénzügyi feltételek is megteremtődtek.

8.2. A Domus Hungarica fogalma

Domus Hungarica Scientiarum et Artium a külföldi magyar tudományosság képviselőinek (pályázati alapon) lehetőséget nyújt elhelyezés és ösztöndíj biztosításával a hazai tudományos intézményekben végzett kutatásokra (közös projektek), tanulmányutakra, továbbá elősegíti részvételüket magyarországi tudományos konferenciákon. Az MTA külső tagjainak, amikor részt vesznek a közgyűlésen, vagy osztály- és bizottsági üléseken, megfelelő

elhelyezést és pénzügyi feltételeket biztosít magyarországi tartózkodásukhoz (lásd fentebb).

A Domus Hungarica nem épület, hanem intézmény (és ösztöndíjrendszer). Helyileg a senior kutatók részére két emelet a Professzorok Házában fog rendelkezésre állni az Ajtósi Dürer soron, a Vásárhelyi Pál kollégiumban pedig két szint a junior kutatók részére. Ez utóbbi esetben azonban még bizonyos jogi és felújítási problémák, ill. feladatok várnak megoldásra, így a Vásárhelyi Pál Kollégiumban az elhelyezés előreláthatólag csak 1998-tól lesz lehetséges. Addig a juniorok is a Professzorok Házában fognak szállást kapni. Amennyiben viszont a pályázó valamelyik vidéki tudományos központban kíván dolgozni, a területi bizottságok székházaiban, ill. rajtuk keresztül egyetemi kollégiumokban vagy más módon történő elhelyezésüket a Domus Hungarica biztosítja, ill. finanszírozza. Az elhelyezéshez megfelelő napidíj, ill. ösztöndíj járul.

Az ösztöndíjak odaítélését kuratórium végzi, amelynek három tagját a művelődési és közoktatási miniszter, három tagját és elnökét pedig az MTA elnöke nevezi ki.

8.3. A Domus pályázati felhívás szövege

Pályázati felhívás

a

Domus Hungarica Scientiarum et Artium

keretében elnyerhető magyarországi tudományos ösztöndíjakra

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöke a Művelődési és Közoktatási Miniszterrel egyetértésben tudományos ösztöndíj pályázatot ír ki a külföldi állampolgársággal rendelkező magyar anyanyelvű vagy magyar tárgyú kutatásokkal foglalkozó kutatók és az őket foglalkoztató tudományos műhelyek tudományos tevékenységének támogatására.

A pályázattal a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) és a Művelődési és Köznevelési Minisztérium (MKM) lehetővé kívánja tenni, hogy a külföldi magyar tudományosságot képviselő kutatók és műhelyek az eddigieknél rendszeresebben kapcsolódhassanak be a hazai tudományos életbe, intézeti és egyetemi kutató-, illetve oktatómunkába, megteremtve ezáltal a világban folyó magyar nyelvű és magyar tárgyú kutatások eddiginél magasabb fokú integrációjának feltételeit.

Pályázni a mostani első kiírás alkalmával két kategóriában lehet:

- a) *junior ösztöndíj a 40 évnél fiatalabb már publikációkkal rendelkező kutatók részére*
- b) *senior ösztöndíj PhD fokozattal és nemzetközileg elismert tudományos tevékenységgel rendelkező kutatók részére*

Pályázni lehet:

- 1-6 hónapos magyarországi tudományos kutatásra,
- rövid tanulmányútra,
- konferencia-részvételre, valamint
- kizárólag senior kategóriában a magyarországi felsőoktatási intézmények vagy harmadik országban (elsősorban a Magyarországgal szomszédos államokban) működő egyetemek, főiskolák magyar hallgatóinak tartandó előadássorozatra, a megpályázott kutatási ösztöndíj részeként.

A pályázathoz csatolandó:

- szakmai önéletrajz,
- tudományos publikációk jegyzéke, valamint legalább egy, a témához kapcsolódó publikáció másolata,
- részletes kutatási- és költségterv,
- két támogató ajánlás tudományos fokozattal rendelkező, elismert szakmabelitől: egy hazai, valamint egy, a pályázó országában dolgozó kutatótól.

Ösztöndíj-pályázat esetén befogadó nyilatkozat szükséges a pályázatban megjelölt hazai kutatóhely vezetőjétől. A konferencia-részvétel támogatásához szükséges a rendezők írásos meghívása és az előadás írott változatának benyújtása. Előadássorozattal történő pályázás esetén szükséges a felsőoktatási intézmény vezetőjének felkérő, illetve fogadó nyilatkozata.

Pályázni a pályázati űrlap kitöltésével lehet, amely beszerezhető személyesen a Kuratórium titkárságán (1014 Bp. Úri u. 53.), illetve postán (1250 Bp. Pf. 9). A következő lapokon lévő űrlapok is sokszorosíthatók.

A pályázatokat folyamatosan lehet benyújtani. A kuratórium első alkalommal azokat a pályázatokat fogja elbírálni, amelyeket 1997. március 31-ig adtak postára. Cím: Magyar Tudományosság Külföldön - Kuratóriumi Titkárság, 1250 Budapest, Pf. 9.

A nyertes pályázók ingyenes elhelyezést, havi 30, illetve 60 ezer forint ösztöndíjat, Budapesten, illetve szükség szerint más magyarországi városban ingyenes közlekedési bérletet kapnak.

Az ösztöndíjasok Magyarországra, illetve hazautazásához max. 10 ezer forintos egyszeri költségtérítéssel járul hozzá a kuratórium.

A pályázati kiírás megjelenik a Művelődési Közlönyben és az Akadémiai Értesítőben, elérhető az Interneten (MTA és MKM home page), beszerezhető az MTA külső tagjainál, továbbá a magyar nagykövetségeken.

A pályázattal kapcsolatosan a következő budapesti számokon lehet érdeklődni:

Telefon: 00-36-1-155-8539

Fax: 00-36-1-156-6373

E-mail: h7389tar@ella.hu

Az MTA elnöke és a művelődési és közoktatási miniszter által közösen kinevezett héttagú kuratórium mind a két pályázat esetében fenntartja magának a jogot, hogy meghívás alapján is odaítélje az arra alkalmas jelölteknek az ösztöndíjat. A nyerteseket írásban értesítjük.

Budapest, 1997. február

Glatz Ferenc
az MTA elnöke
s.k.

Megjegyzés.

Pályázatok benyújtásához a következő lapokon található pályázati űrlapok, ill. xerox-másolatuk is felhasználható.

PÁLYÁZATI ŰRLAP

a

DOMUS HUNGARICA SCIENTIARUM ET ARTIUM
keretében elnyerhető konferencia-részvétel támogatásának
megpályázásához

Név:.....

Születési hely,idő:.....

Lakcím, telefonszám:.....

Beosztása:.....

Kutatási témája:.....

Legmagasabb végzettsége, megszerzésének éve:.....

Nyelvismerete:.....

A megpályázott konferencia helye, időpontja:.....

Milyen összegű támogatást igényel:.....

Budapest, 1997.....

.....
a pályázó aláírása

- Mellékeltek:*
- szakmai önéletrajz
 - publikációs jegyzék,
 - előadása, valamint
 - fogadását igazoló levél másolata.

PÁLYÁZATI ŰRLAP

a

DOMUS HUNGARICA SCIENTIARUM ET ARTIUM

keretében elnyerhető ösztöndíj megpályázásához

Név:.....

Születési hely, idő:.....

Lakcím, telefonszám:.....

Munkahely megnevezése, címe, telefonszáma:.....

Beosztása:.....

Kutatási témája:.....

Legmagasabb végzettsége, megszerzésének éve:.....

Nyelvismerete:.....

Családi állapota:.....

A megpályázott kutatóhely megnevezése, címe, telefonszáma:.....

A megpályázott ösztöndíj kezdete és időtartama.....

Budapest, 1997.....

.....
a pályázó aláírása

Mellékletek:

- szakmai önéletrajz
- publikációs jegyzék, valamint legalább egy publikáció másolata,
- kutatás- és költségterv,
- ajánlások,
- a befogadó intézmény vezetőjének nyilatkozata.

9. A *“Domus”* pályázat kuratóriumának ügyrendje és tagjainak névsora

Mint láttuk korábban a program és így a Bizottság egyik legfontosabb feladata a Domus Hungarica Scientiarum et Artium intézményrendszer létrehozása, feltétel-rendszerének kialakítása és működtetése. Anyagi feltételei is a Bizottság, ill. a program keretében kerülnek biztosításra. Az intézményrendszer támogatását tipikusan pályázatok útján lehet elnyerni. Az MTA külső tagjai ugyan évenként két hétre igénybe vehetik a Domus szolgáltatásait (szállás és napidíj) – saját jogon –, de ha további igényeik vannak, mint közös kutatások, konferencia részvétel Magyarországon stb., azt ők is pályázati úton nyerhetik el. A pályázatok elbírálását kuratórium végzi, amelynek három tagját a Művelődési és Közoktatási Miniszter, három tagját és elnökét pedig az Akadémia elnöke kéri fel.

9.1. A Kuratórium ideiglenes ügyrendje

A Domus Hungarica Scientiarum et Artium (továbbiakban: Domus) ösztöndíjrendszer kuratóriuma 1997. március 25-i alakuló ülésén a következő működési szabályzatot fogadta el.

* * *

A kuratórium az elnökkel együtt héttagú. Működésének célja, az akadémiai Domus-ösztöndíj pályázat kiírása, a beérkezett pályázatok elbírálása. Az elnök a kuratórium döntésképeségének biztosítása érdekében javaslatot tehet további két tag kooptálására. A kurátorok maguk helyett indokolt távolmaradás esetén személyes megbízottal is képviselhetik magukat. (Eldöntendő, hogy szavazati joggal vagy csak tanácskozási joggal.)

A kuratórium a Magyar Tudományosság Külföldön – MTA elnöki bizottság által kidolgozott szempontok alapján és a „Magyarország az ezredfordulón” c. nemzeti stratégiai programokat irányító akadémiai

programtanács által jóváhagyott költségvetési keretek közt dönt.

A kuratórium egyszerű szótöbbséggel hozza meg határozatait. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata a döntő.

A kuratórium titkára által összegyűjtött és csoportosított pályázatokról a kuratórium tagjai a kuratóriumi ülés előtt legalább egy héttel részletes írásos tájékoztatást kapnak, amelynek részei:

- a pályázók által kitöltött pályázati formanyomtatványt és a pályázat rövid kivonatát, az ajánlók javaslatát, a formai kívánalmak minősítését tartalmazó bírálati lap,
- a pályázók szakmák, ill. országok szerinti névsora,
- az adott kuratóriumi ülésen szétosztható szállás, idő- és ösztöndíjkeret kimutatása.

A pályázatok előzetes elbírálására és előterjesztésére a kuratórium elnöke a kuratóriumi tagokat szakmai illetékesség szerint kéri fel. A kuratórium elnöke szükség esetén külső szakvéleményeket is kérhet.

A kuratórium csak a formai kívánalmaknak megfelelő pályázatokat bírál el. A kuratórium az ösztöndíj kiírását szükség szerint évente több alkalommal meghirdeti az akadémiai folyóiratokban, ill. a határon túli magyar sajtóban, az interneten, valamint a külföldi magyar képviseletek segítségével.

A kuratórium titkára a döntésekről részletes jegyzőkönyvet készít, amelyet a tagok mellett a Művelődési és Közoktatási miniszter, a Minisztérium határon túli magyarokkal foglalkozó főosztályának vezetője, az MTA elnöke, valamint a Magyar Tudományosság Külföldön – MTA Elnöki Bizottság tagjai kapnak kézhez.

A kuratóriumi üléseken állandó meghívottként részt vesz a Magyar Tudományosság Külföldön – MTA Elnöki Bizottság elnöke és két titkára, valamint a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Határon Túli Magyarok Főosztályának képviselője.

A nyertes pályázókat a kuratórium titkára írásban értesíti.

A kuratóriumi tagok tevékenységével kapcsolatos költségek számla szerinti térítéséről a kuratórium titkára gondoskodik.

Megjegyzés

Meg kell jegyeznünk, hogy az ügyrend ideiglenesnek tekintendő, számos vonatkozásban még korrekcióra szorul, a „Magyar

Tudományosság Külföldön” MTA Elnöki Bizottság a közeljövőben fogja tárgyalni és megfelelő korrekciók után jóváhagyni.

9.2. A Kuratórium névsora

Dr. Hanák Péter akadémikus, a kuratórium elnöke
Budapest, 1026, Garas u. 5.

Dr. Lovas István akadémikus
Debrecen, 4010, Pf. 5. Poroszlai u. 6/c.

Dr. Bodnár György igazgató
MTA Irodalomtudományi Int.
Budapest, 1118, Ménesi út 11-13.

Dr. Kende Tamás professzor
ELTE Jogi Kar
Budapest, 1121, Árnas u. 10.

Dr. T. Sós Vera akadémikus
Budapest, 1124, Németszőlgyi út 72/b.

Dr. Vajda Mihály professzor
ELTE Filozófia Tanszék
Budapest, 1116, Duránczy u. 29.

Dr. Varga Péter Pál főorvos
Magyar Honvédség Budai Honvédkórháza
Budapest, 1126, Királyhágó u. 1-3.

Állandó meghívottak.

Berényi Dénes,

a „Magyar Tudományosság Külföldön” MTA Elnöki Bizottság
elnöke

Szarka László,

a „Magyar Tudományosság Külföldön” MTA Elnöki Bizottság
titkára

Tarnóczy Mariann,

a „Magyar Tudományosság Külföldön” MTA Elnöki Bizottság titkára

Magyar tudományos

*Magyar tudományos
műhelyek külföldön*

muhelyek kulfoldon

10. Magyar tudományos műhelyek külföldön

10.1. A magyar tudományos műhely fogalma

Nyilvánvaló, hogy a magyar tudományosság számára fontos minden, a világon bárhol dolgozó magyar kutató számon tartása, velük a kapcsolat ápolása. Kétségtelen azonban, hogy még nagyobb a jelentősége az ún. tudományos műhelyeknek, nevezetesen a külföldi magyar tudományos műhelyeknek.

Magyar tudományos műhelynek tekintjük azt az intézetet, tanszéket, főiskolát, múzeumot, tudományos könyvtárat, levéltárat, folyóirat szerkesztőséget, tudományos egyesületet, néhány főből álló akár informális kutatócsoportot stb., amelyben bármely tudományágat magyar nyelven – vagy magyar nyelven is – művelnek vagy idegen nyelven ugyan, de a magyar történelemre, kultúrára, civilizációra, nyelvre vonatkozólag végeznek kutatásokat (ez utóbbiak az ún. magyar tárgyú kutatások).

10.2. Magyar tudományos műhelyek a környező országokban

Bár a fenti értelemben magyar tudományos műhelyek sokfelé működnek a világon, általában azonban a jelentősebbek, számunkra a legfontosabbak, a magyar tudományossághoz a legszorosabban kapcsolódóak a szomszédos országokban találhatók.

A Bizottság feladata kétségkívül az, hogy próbáljon törődni minden magyar tudományos műhellyel bárhol is legyen a világon, de az is kétségtelen – éppen a fentiek szerint, hogy különös gonddal foglalkozzon a környező országok magyar tudományos műhelyeivel. A szóban forgó műhelyekről számítógépes nyilvántartás készül, amelyik folyamatosan kiegészítésre és módosításra kerül. Ennek a gondozója az MTA Debreceni Területi Bizottsága.

A „Magyar Tudományosság Külföldön” MTA Elnöki Bizottság egyik kiemelt feladata tehát, hogy ez utóbbi tudományos műhelyekkel külön is foglalkozzon. Ezért a Bizottság minden második évben megrendezi

a környező országok magyar tudományos műhelyeinek a találkozóját, fórumát Debrecenben. Erre fedezet az Elnöki Bizottság költségvetésében van biztosítva. A találkozóra meghívót kapnak a hazai magyar tudományosság képviselői is, így pl. az MTA osztályai, az egyetemek, stb.

Eddig már két ilyen tudományos összejövetel került megrendezésre: egyik Budapesten 1993-ban, a másik Debrecenben 1995-ben, mindkettő „Magyar Tudományosság a Környező Országokban” címmel. A következő 1997. november 13-14-én lesz Debrecenben.

11. Tervezett rendezvények

Az alábbi táblázat a 1997. évi tevékenység tervezett rendezvényeit tartalmazza. Az alábbi táblázat a 1997. évi tevékenység tervezett rendezvényeit tartalmazza.

Tervezett rendezvények

Tervezett rendezvények és kiadványok

- Az MTA által megrendezett konferencia Budapeston, az MTA által megrendezett konferencia Budapeston, az MTA által megrendezett konferencia Budapeston.
- International Regional Meeting of the Learning Sciences, Debrecen, 1997. június 2-3. A szöveg a táblázatban szerepel.
- Összehasonlító magyar nyelvészet konferencia, Szeged, 1997. június 2-3. A szöveg a táblázatban szerepel.
- East-Central European Conference on Linguistic Human Rights, Budapest, 1997. Október 1-2. A szöveg a táblázatban szerepel.
- Magyar Tudományos Akadémia Konferencia, Debrecen, 1997. November 13-14. A szöveg a táblázatban szerepel.

11. *Tervezett rendezvények*

A projekt és a Bizottság célkitűzéseire és feladataihoz kapcsolódóan több konferencia kerül megrendezésre 1997-ben. Ennek listáját adjuk meg a továbbiakban.

Tudományos rendezvények 1997-ben:

- Az MTA külső tagjainak informális találkozója, Budapesten, az MTA májusi közgyűlése idején (rendező: Glatz Ferenc, Berényi Dénes).
- International Regional Meeting of the Leading Scientists, Debrecen, 1997. Június 2-3. A régió néhány vezető magyar tudósának részvételével (rendező: Berényi Dénes).
Támogatott rendezvény.
- Összehasonlító magyar kisebbségtörténeti konferencia, Székelyudvarhely, 1997. Szeptember (rendező: Szarka László)
Támogatott rendezvény.
- East-Central European Conference on Linguistic Human Rights, Budapest, 1997. Október (rendező: Kontra Miklós)
Támogatott rendezvény.
- Magyar Tudományosság a Környező Országokban, Debrecen, 1997. November 13-14. (rendező: Berényi Dénes).

12. Tervezett kiadványok

Részben a fenti rendezvényekhez kapcsolódóan , részben azoktól függetlenül bizonyos kiadványok publikálását is tervezi a Bizottság. Ezek a következők.

A Bizottság kiadványterve 1997-re:

- Magyar Tudományosság Külföldön (tájékoztató füzet a bizottság munkájáról és a pályázatokról),
- Külföldi magyar kutatók (egy kötetben),
- Magyar tudományos műhelyek a környező országokban.

Tartalomjegyzék

1.	Egyetemes és nemzeti célok a tudománypolitikában (Glatz Ferenc)	3
2.	A „Magyar Tudományosság Külföldön” — MTA Elnöki Bizottság.....	13
	2.1. Visszapillantás.....	15
	2.2. Az Elnöki Bizottság megalakulása.....	16
	2.3. További feladatok.....	18
3.	A Bizottság Ügyrendje.....	19
	3.1. A Bizottság feladatai.....	21
	3.2. Szervezeti és működési rend.....	23
	3.3. Pénzügyi feladatok és eljárási szabályok.....	24
4.	A „Magyar Tudományosság Külföldön” — MTA Elnöki Bizottság névsora.....	25
5.	Kapcsolatok építése külföldi magyar tudósokkal.....	29
	5.1. A kapcsolattartás különböző formái.....	31
	5.2. Az MTA külső tagjai.....	32
	5.3. A választható folyóiratok előzetes listája.....	32
6.	Az MTA külső és magyar tiszteleti tagjai.....	37
	6.1. Az MTA külső tagjainak névsora.....	39
	6.2. Az MTA magyar tiszteleti tagjainak névsora.....	42
7.	Az MTA külső tagjainak jogai és kötelezettségei.....	43
	7.1. A külső taggá választás.....	45
	7.2. Jogok és kedvezmények.....	46
	7.3. Kötelezettségek.....	46
	7.4. Megjegyzések.....	47
8.	Domus Hungarica Scientiarum et Artium.....	49
	8.1. Előzmények.....	51
	8.2. A Domus Hungarica fogalma.....	51
	8.3. A Domus pályázati felhívás szövege.....	52
9.	A „Domus” pályázat Kuratóriumának ügyrendje és tagjainak névsora.....	59
	9.1. A Kuratórium ideiglenes ügyrendje.....	61
	9.2. A Kuratórium tagjainak névsora.....	63
10.	Magyar tudományos műhelyek külföldön.....	65
	10.1. A magyar tudományos műhely fogalma.....	67
	10.2. Magyar tudományos műhelyek a környező országokban	67
11.	Tervezett rendezvények.....	71
12.	Tervezett kiadványok.....	73

